

Eugén Söderberg, en gammal Dalaröprofil

Till största delen skrivet av Eugén Söderberg den 15 mars 1995, då 90 år.

Jag föddes den 23 juni 1904 på ett fiskartorp beläget på östra Ornö. Det hette Norra Sand och låg mellan Fiversätra och Åvassa. Min far hette Karl Gustaf Söderberg och var född på Mefjärd öster om Ornö. Min mor hette Anna Albertina och var född 1860 på Sandemars säteri. Båda dog samma år, 1942. Vi var tre syskon – Geron, Terese (gift Nyman) och jag som var född långt efter de andra.

Vi flyttade 1909 till ett fiskartorp på Havtörnsudd, Gålö 1909. Det var ett fiskartorp med några tunnland jord samt bete för 2-3 kor. Jag var 5 år då. Under tiden som mor och far ordnade för sig på torpet var jag inhyst på Dalarö Skans hos en familj som hette Lindgren. Det var minst 8 personer som arrenderade skansen och levde på jakt och fiske. De låg mycket vid Norstens fiskeläge som ligger öst om Ornö.

Jag minns att Lindgrens hade en tam örn bunden vid ingången till kommandanthuset där de bodde. Öرنen blängde ilsket på en när man gick förbi. Ena sonen Lindgren köpte en tomt på Korsholmen som ännu finns kvar. De andra i familjen spriddes ut åt olika håll.

Det var ett hårt liv att försörja sig i skärgården på den tiden. Det kunde bli 4-5 timmars rodd om dagen för fisket och sedan in till Dalarö med fångsten. Det fanns inga motorbåtar då för fisket. Det började senare med tre motorbåtar, Skräkholmen, Björkö och Kymendö. På våren och försommaren gick en båt, som hette Gålö, med strömming till Stockholm varje vardag. Den hade också annan frakt och folk.

Potatisodling var det genomgående på varje ställe. Potatisen kördes till stan med häst och vagn. Den startade vid 10-tiden och var framme i stan kl. 7. Det kördes till en gård på Götgatan som hette Åkerholms gård. En bondes söner skaffade en bil och körde mjölken till stan i småflaskor.

Fisket tog mycket nattvakande. Under min skoltid under våren och försommaren purrade far ut vid 4- eller 5-tiden. Jag fick gå upp och ro ut ett 30-tal nät för abborrfiske på Mysingen och hoppa iland någonstans och gå därifrån till skolan. Skolvägen var 1,5 timmes gång. Skolorna på Gålö var bra och med mycket stryk som lärarna delade ut. På vintern i mars-april fick jag gå till skogen och såga träd med

farsan. Han hade med sig några smörgåsar som vi åt på någon stubbe. Det var ett friskt liv som jag inte klagade på. Då fick man lära sig veta hut och arbeta. Jag har haft nytta av det hela mitt liv. Jag lärde mig sätta värde på arbete, fritid och vad ansvar var. När man var 14-15 år räknades man nästan som fullvuxen på den tiden. När jag som grabb gick ut på ön sade ofta mor och far att "du sköter väl dig så det inte blir några klagomål". Så det passade jag mig för.

Gålö ägdes av en stiftelse som hette "Prins Karls uppfostringsanstalt" och som senare bytte namn till "Prins Karls inrättning". Den hade till uppgift att uppfostra ensamma mödrars barn från Stockholm. Varje gård skulle uppfostra fyra barn med mat och kläder, hugga 10 famnar famnved och köra ned det till stranden samt göra några dagsverken vid gården Stegsholm.

Gålö hade 25 gårdar om 25-30 tunnland öppen jord, 15 kor, 2 hästar, ungdjur och bra lantbrukare. Fiske tillhörde också gårdarna. Ingen fick köpa sin gård. Stockholms stad köpte Gålö till fritidsområde. Gårdarna lades ner. En bonde arrenderade 6 gårdars jord och hyrde ut stugor, parkering och (till föreningen skärgårdsbröderna) Havtörnsudd.

Eugén på väg ut till sin tomt på Aspöns östliga sida. Dalarö syns i bakgrunden. Foto från 1982.

Något som var unikt för Dalarö var den stora torghandeln onsdag och lördag. Vi, andra fiskare och bönder från öarna sålde där sina varor från Gålö,

Eugén Söderberg i sin då 90-åriga sköteka. Från början hade ekan två loggertsegel, sedan en encylindrig Solo och nu en Penta U 21. Foto från 1982.

Omö och Muskö. Dom satt och rodde ända från Muskö innan det blev motorbåtar. Det fanns tre pensionat som tog rätt mycket av våra produkter vi sålde. Min mor var en duktig säljare, hon sålde allt.

Dalarö var på den tiden ett societetscentrum och det var lätt att sälja kalvkött, höns, kyckling, ägg och smör. I Dalarö fanns då 3 matvaruaffärer, slakteri, två bagerier, apotek, sybehörsaffär, skomakeri, kafé, trädgårdsmästeri, åkeri, droskstation, brandstation, missionshus samt lots- och tullstation. Vaxholmsbåtarna körde Stockholm-Dalarö-Utö och Dalarö-Saltsjöbaden från Vadviken.

Jag började som båtbyggare hos min syster Theresia och svåger på Korsholmens varv. Sedan blev det Stockholm som maskin- och modellsnickare, kvarnsnickare (Saltsjöqvarn), timmerman på byggen, montör/reparatör (Stockholmsbagaren) och båtbyggare. Efter pensioneringen arbetade jag inom sjövarnsskåren på Dalarö Skans. Det var ju nära från hemmet på Aspö. Främsta uppgiften var att hålla båtarna och utrustningen i övrigt i toppskick och ha bra dialog med ungdomarna och befäl. Jag blev också anlitad av Haninge kommun m.fl. som guide främst på Huvudskär och Dalarö Skans.

Fisket har inte samma charm längre när man får miljöskadad fisk med sår på kroppen. Man vet att den inte är hälsosam. Det är samma sak med jakt på

fåglar. Många är inte friska och då är det inte roligt att jaga. Även strömmingen är defekt. Abborren tycks ha klarat sig bäst om man dömer av det yttre utseendet. Torsken var borta 6-7 år på 30-talet. Efter bortovaron kom det en våg av delvis stor torsk men då var deras lever sjuk. Alla torskar över 1,5 kilo var dåliga då det inte fanns så mycket kött på dem. Dessa kallades på den tiden för lustorsk. Felet blev tyvärr inte klarlagt. Nu har den försvunnit. För hur länge? Kanske inte Östersjöns vatten passar längre.

Dalarö Skans är en unik och tilldragande plats. Som 5-åring bodde jag ju där hos fiskarfamiljen Lindgren, en familj på 9-10 personer. Även om jag efter en tid flyttade tillbaka till mina föräldrar på Havtörnsudd och bodde där i över 30 år så var det alltid något visst med Dalarö Skans.

Skansen har ju en historisk bakgrund. Holmen hette först Stockskär. Redan 1623 uppfördes jordvallar på högsta delen som skydd mot angrepp. Arbetsstyrkan var 330 man från vid Älvsnabben liggande flottan. Det utförda arbetet kallades fältverk med jordvallar. Den 16 september 1657 bestyckades och bemannades Skansen. Det var ett kompani av Österbottens fotfolk som ryckte ut till ön. Att uppföra fortet i sten påbörjades 1698 och fortsatte även under det stora nordiska kriget. Som en följd av rysarnas framträngande till Östersjön försågs Skansen 1710 med större bemanning. Utöver artillerister låg här i omgångar kompanier ur Södermanlands och Västmanlands regementen, Dalaregementet samt Upplands och Östergötlands tremänningar.

Om Eugén Söderberg

Gift sig med Anny Teresia 1935. Änkling 1973. Eugén ägde en tomt på Aspö östra sida. Huset byggde Eugén själv på 1930-talet.

1973 slog blixten riktigt ner i Eugéns liv. Han blev änkeman och i samma veva brann hans hus ner till grunden medan han var inne i Dalarö för att hämta posten. När livet var som svartast så kom Agda Boquist över slänten från granntomten för att trösta. Eugéns liv blev åter värt att leva.

Med sin komradio hade han nära kontakt med kustbevakning och sjöräddning, tidigare lots och tull. Alla år på Dalarö Skans och Sjövarnsskåren var nog de bästa i Eugéns liv. Epitetet "Kungen av Dalarö Skans" ägs av: Gustav William Eugén Söderberg.

Eugén avled den 5 april 1999, 94 år gammal.

Text : Eugén Söderberg , Gösta Majjgren och Anders Bengtsson.

Bilder. Ur SVD :s och DN:s arkiv